

Θρίλερ ή ιστορία;

Του Δημήτρη Πλάκα*

Χριστόφορος Μηλιώνης: «Ο Σιλδέστρος», μυθιστόρημα, εκδ. «Κέδρος» Αθήνα 1987, σ. 178.

Ο ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Μηλιώνης είναι πεζογράφος «αυτοφυής». Δεν έχει γράψει ούτε ένα στίχο. Δεν ασχολήθηκε με την κριτική και τη μελέτη, μολονότι φιλόλογος, παρά μόνο περιστασιακά. Από τα οκτώ βιβλία του, μόνο οι **Υποθέσεις** (1983) περιλαμβάνουν «δοκίμια». Τα άλλα, από το πρώτο (**Παραφωνία** 1961) μέχρι το προτελευταίο (**Καλαμάς και Αχέροντας** 1985, που τιμήθηκε με το πρώτο κρατικό βραβείο διηγήματος) διηγήματα, νουβέλες, μυθιστορήματα.

Μακρά λοιπόν η διαδρομή (1961-1987) του Μηλιώνη. Ξεκινά με διηγήματα που, όπως ο ίδιος δέχεται σε πρόσφατη συνέντευξή του (περ. **Διαβάζω** τ. 186/1.3.88), «είχαν περισσότερη αοριστία». Έπειτα, «από το **Ακροκεραυνία και μετά**», εντάσσει μέσα στο έργο του «τον υλικό κόσμο... μέσον για να εκφραστούν εσωτερικές καταστάσεις». Ο κόσμος λοιπόν που προσκομίζουν οι αισθήσεις, στέρεο αποθεματικό γόνιμης μαθητείας μέσα στη φύση, στην καθημερινή ζωή και ασχημής ευαισθησίας. Όχι όμως απλό διακοσμητικό σκηνικό, αλλά ερμηνευτικό σχόλιο, που εικονογραφεί τα κίνητρα και τις αντιδράσεις, φορτίζει τη συμπεριφορά των ηρώων. Πέραν τούτου, η σύνταξη του πλούσιου υλικού όχι πάντα η ίδια. Η σύνθεση και η γραφή ποικίλλουν. Έτσι κάθε νέο βιβλίο του και μια έκπληξη, έστω κι αν ο τόπος και ο καιρός του μας είναι κάτι παραπάνω από γνωστοί οικείοι.

★

Αυτή την έκπληξη μας επιφυλάσσει και το τελευταίο έργο του, ένα «μυθιστόρημα», όπως χαρακτηρίζεται στο εξώφυλλο. Τίτλος ένα όνομα ο **Σιλδέστρος**. Είναι ο αινιγματικός ήρωας, που με το μυστήριο της παρουσίας ή της απουσίας του σκιάζει τα δεκατέσσερα άτιτλα κεφάλαια του βιβλίου. Ο συγγραφέας αφηγητής, δέκα χρόνια μετά τα συμβάντα, μας καλεί κοντά του με τις πρώτες λέξεις («Μια τέτοιαν ώρα λοιπόν πρέπει να ήταν, αγαπητέ αναγνώστη») για να μας εξιστορήσει την παράξενη ιστορία του, την ιστορία ενός «προαναγγελθέντος θανάτου».

Το μυθιστόρημα αρχίζει ακριβώς από το τέλος. Όταν «η Αβρακόμη, φρεσκαρισμένη, μ' ένα τούλινο νυχτικό, βρήκε» τον ήρωα, «με το κεφάλι γυρτό στο πλάι, το δεξί του χέρι κρεμασμένο, τα χείλη μισάνοιχτα, με μιαν έκφραση παιδιού, παραδομένη». Η Αβρακόμη, οικοδέσποινα, και ερωμένη(;), όχι τόσο αβρή, σύμφωνα με το ιστορικό της. Σύντομη και αρχαγγελική η απρόσμενη εμφάνιση του Σιλδέστρου, που εξαφανίστηκε αλλά δεν πέθανε, έστω κι αν του έγινε ταφή, σύμφωνα με την εκδοχή του φιλύποπτου χωρικού περιπαθής και αδέβαιη· έστω κι αν ολόσωμος περιφέρεται στους δρόμους της επώνυμης ελληνικής πολιχνης. Επικοινωνεί με τους «συμπολίτες». Εν τούτοις, επιφυλακτικός και λακωνικός, σχεδόν «δουδός και απροσπέλαστος» δεν τους καθησυχάζει. Αντίθετα κεντρίζει την περιέργειά τους και εξάπτει τη φαντασία τους, καθώς αποσύρεται εκείθεν των ορίων της ασφυκτικής πολιτείας, στην περίοπτη άκρη· στον ερειπωμένο πύργο της Αβρακόμης, «σκηνικό μιας άλλης εποχής, ξεχασμένο στην πλαγιά του λόφου, στο όριο της πραγματικότητας και της φαντασίας». Ξενίζει με τις απότομες αποσιωπήσεις του· τις παράδοξες ασχολίες του. Διαβάζει γαλλικές εφημερίδες, γράφει λυρικές πρόζες και φυτεύει λεύκες. Και το επιστέγασμα; Ένας απίθανα φυσιολογικός θάνατος.

Θα παρακολουθήσουμε λοιπόν ένα θρίλερ και μάλιστα μέσα σ' ένα ποιητικό κλίμα ονείρου. Ένα θρίλερ που περιπλέκεται πιο πολύ με την αναζήτηση ενός από την Κατοχή χαμένου θησαυρού (ράβδοι χρυσού και άλλα πονηρά και ύποπτα της εποχής). Αυτό είναι το στίγμα του πρώτου κεφαλαίου. Η συνέχεια δεν διαψεύδει. Ο συγγραφέας μάς οδηγεί περίτεχνα με σπείρες, ελιγμούς, διακοπές, εναλλασσόμενες ταχύτητες και αναδρομές στη λύση του μυστηρίου. Όχι όμως ο ίδιος· αλλά, όπως προσπαθούν να το εξιχνιάσουν, τα έγκριτα μέλη της μικρής κοινωνίας· ο γιατρός, ο φαρμακοποιός, ο αστυνόμος, ο επιχειρηματίας· κι οι άλλοι οι ελάσσονες κι εξίσου επικίνδυνοι· ο ξενοδόχος, ο καφετζής. Οι δεσπότες, δεσμοφύλακες και θεματοφύλακες αυτής της πόλης, «που κρατάει ακόμα το ελληνικό της πρόσωπο».

Και ιδού, προσθαλασσωμένοι ανεπαισθήτως στα χωρικά ύδατα της πρόσφατης μεταπολεμικής μας ιστορίας. Η εκλεκτή ομήγουρις, παρακρατική και δυναστεύουσα, όπως την είχε διαμορφώσει ο ζοφερός καιρός, έχασε μετά τη μεταπολίτευση του 1974 τη δύναμή της. Θρηνεί για το χαμένο παράδεισο. Οργίζεται για την καθαίρεση. Ασκει κατά φαντασία εξουσία. Εξυφαίνει με σπαρταριστή συλλογιστική μια υποθετική συνωμοσία με τα γνωστά από τις νωπές μας εμπειρίες υλικά. Ερευνά με μανία την υπόθεση για να σώσει για μια ακόμη φορά το έθνος και τελικά εμπλέκεται στο λαβύρινθό της.

Εξακολουθούμε πάντα να παρακολουθούμε την περιπέτεια. Αλλά τώρα πια ο Μηλιώνης με σαγηνευτικό σαδισμό μάς έχει παγιδέψει. Με ειρωνεία και σαρκασμό, υπομειδίαμα και σαρδόνιο γέλωτα, με διακριτικό υπαινιγμό και απροκάλυπτη καταγγελία μάς καθηλώνει στο τέλμα. Τα συμβάντα ασήμαντα αλλά δραστικά. Τομές και πληγές. Μια πολιχνη, μια εποχή. Μια ασφυκτική σκηνή, όπου παίζεται το παράλογο παιχνίδι. Εγκλωβισμένοι εντός των τειχών της υπαρκτής Αμαλιούπολης του μυθιστορήματος, ξαναζούμε τον εφιάλητη. Ένα κοινωνικό σχόλιο, λοιπόν, δριμύ και επιδέξιο τελικά, πάνω στην πρόσφατη νεοελληνική ιστορία. Κι ο **Σιλδέστρος** - συγγραφέας, καταλύτης που κίνησε τους μηχανισμούς. Απ' έξω, από ψηλά, από τον απόμερο πύργο, ικανοποιημένος, μας γνέφει πονηρά και μας υπενθυμίζει τομότη του βιβλίου - ένα στίχο από τον «Ερωτόκριτο»: «Είς κάποιο μέθο γεις τ' άλλου ήπαιζε μέ τό μάτι».

★ Ο κ. Δημήτρης Πλάκας είναι φιλόλογος - σχολικός σύμβουλος.